

Naslov gradiva

Testiranje tujejezikovnih zmožnosti učencev tretjega razreda osnovne šole

Avtor gradiva: dr. KARMEN PIŽORN

Testiranje tujejezikovnih zmožnosti učencev tretjega razreda osnovne šole

Povzetek

Avtorica v članku predstavi teoretične podlage in raziskave tujejezikovnega testiranja mlajših otrok, pri čemer izpostavi uporabnost standardiziranih testov za tuje jezike na zgodnji stopnji ter uporabo alternativnih metod vrednotenja.

Za potrebe uvajanja tujega jezika v 1. VIO osnovne šole je bila v okviru projekta UTJ-JIMU v 1. VIO izvedena raziskava o jezikovnem napredku otrok tretjega razreda osnovnih šol, ki so sodelovale v tem projektu in ki so izvajale pouk tujega jezika v 1. VIO OŠ.

Zaradi različnih izvedbenih modelov tujega jezika, različnih ciljev pouka, gradiv, usposobljenosti učiteljev itn. je bil za potrebe raziskave uporabljen standardizirani test CYLE, in sicer v angleščini in nemščini.

Rezultati kažejo, da so učenci reševali naloge slušnega razumevanja bolje od nalog bralnega razumevanja/pisnega sporočanja in da so učenci v šolah s pristopom CLIL z veliko prednostjo prehiteli svoje vrstnike pri skorajda vseh testnih postavkah.

Ključne besede: tuji jezik, test, mlajši učenci, slušno razumevanje, bralno razumevanje/pisno sporočanje, CLIL

Abstract

The author discusses theoretical objectives and the research findings in foreign language testing of young learners while highlighting the usefulness of foreign language standardised tests for young learners, as well as using alternative assessment.

For the purpose of the implementation of the foreign languages into the first triad of the Slovene primary school, a project run by The National Educational Institute of Slovenia, a small scale study of language development of pupils in Year 3 was performed. Due to the different types of teaching approaches and methods used, uneven teaching goals, various kinds of materials, unevenly trained teachers in teaching foreign languages to young learners, *The Cambridge Young Learners English Test* was assumed to be an appropriate instrument for measuring children's language proficiency. In addition, it was translated and adapted into German language and used with a group of young learners of German language.

The results show that the pupils performed better on the listening comprehension tasks than on the reading comprehension/writing production testing items. Another finding is

that the pupils who were taught by using CLIL methodology, performed much better than the pupils who were not taught in this way.

Key words: foreign language, test, young learners, listening comprehension, reading comprehension, writing production, CLIL

1 Uvod

V okviru projekta *Sporazumevanje v tujih jezikih / Uvajanje tujega jezika (UTJ) in jezikovnega/medkulturnega uzaveščanja (JiMU) v prvo vzgojno-izobraževalno obdobje OŠ¹* smo poleg stališč staršev, učiteljev in otrok do poučevanja tujega jezika v 1. VIO želeli izmeriti tudi jezikovni napredek učencev na šolah, ki so sodelovale v projektu. Že vnaprej smo se zavedali, da pridobljenih rezultatov ne bo mogoče posploševati na celotno populacijo, vendar pa smo kljub temu upali, da bodo podatki dali določene usmeritve glede pristopov poučevanja, uporabe gradiv in drugih dejavnikov, ki so neposredno vpleteni v pouk tujih jezikov na zgodnji stopnji.²

Učenci so se tuja jezika (angleščino in nemščino) učili v zelo različnih okoliščinah (kot integrirani predmet, interesno dejavnost, tečajno obliko), z različnimi jezikovnimi pristopi in metodami (npr. CLIL, komunikacijski pristop, tradicionalni jezikovni pouk), z uporabo različnih gradiv (učbenika za tuji jezik, učbenikov za redne šolske predmete, slikanicami, zgoščenkami, gradivi, ki so jih sproti pripravljali učitelji itn.), z učitelji, ki so bili posebej usposobljeni za poučevanje tujega jezika na zgodnji stopnji, in tistimi, ki takšnega usposabljanja niso bili deležni itn.

Vsi učenci, ki smo jih testirali, so se tuji jezik učili v šoli, in sicer od 1. razreda OŠ naprej, torej približno dve leti in pol.

2 Jezikovno testiranje učencev na zgodnji stopnji s standardiziranimi testi

Testiranje mlajših učencev mora potekati v njim ustreznih okoliščinah in situacijah, ki so jim kognitivno, čustveno in jezikovno blizu, predvsem pa morajo testni instrumenti meriti jezikovno rabo v čim bolj avtentičnih nalogah, ki so oblikovane v sobesedilu in učencem dajejo možnost, da pokažejo svoje dejansko tujejezikovno znanje.

¹ V nadaljevanju UTJ-JiMU v 1. VIO. Več o projektu gl. predstavitev projekta (Pevce Semec/Pižorn) v tej monografiji.

² V pričujočem besedilu *zgodnja stopnja* pomeni starost otrok od 6 do 9 let.

Jezikovno testiranje mlajših učencev s standardiziranimi testi³ je precej kontroverzno. Nekateri strokovnjaki so do takšnega merjenja znanja precej skeptični (Shohamy 2001, Jalongo 2000). Trdijo namreč, da se z njimi krči kurikulum, zmanjšuje učiteljeva kreativnost in da se pridobijo neustrezni podatki, ki ne prikazujejo dejanskega stanja tujejezikovnega znanja otrok. Zato predlagajo, da so za mlajše učence bolj primerne alternativne oblike preverjanja in ocenjevanja, ki omogočajo ugotavljanje, kaj učenec ve in zna v neprisiljenih okoliščinah, brez dodatnega stresa, zaradi česar bolj relevantno prikažejo učenčev napredek in posredno pripomorejo k izboljševanju procesa pouka. Navedene oblike pa niso standardizirane in nimajo oblike tradicionalnega testa (Pierce/O'Malley 1992, Shaaban 2001).

Vendar pa imajo na drugi strani standardizirani testi tudi prednosti, saj lahko pridobljene rezultate, v kolikor so oblikovani po standardiziranih postopkih, uporabimo za več namenov. So anonimni in imajo težo primerljivosti. Hkrati nam prihranijo čas in denar (McKay 2006: 316–319) in v kolikor upoštevajo kognitivni ter čustveni razvoj otrok, lahko zelo uspešno pokažejo tujejezikovni napredek posameznega učenca pri različnih jezikovnih spretnostih.

Ko standardizirane teste izvajamo z mlajšimi učenci, moramo posebej paziti, da učenci razumejo navodila in da vedo, kako reševati. Zato smo pri raziskavi opozorili učitelje, da so učencem predhodno razložili navodila in jim pomagali tudi med procesom reševanja.

Za potrebe raziskave jezikovnega napredka učencev, ki so se v različnih šolskih okoliščinah in po različnih metodah učili tuji jezik, alternativne metode ugotavljanja znanja in jezikovnih spretnosti niso prišle v poštev. Ravno zaradi tako različnih okoliščin pouka je bil standardizirani test *The Cambridge Young Learners English Test* (od tu dalje *CYLE*), ki ga oblikuje in izvaja Univerza v Cambridgeu, odsek ESOL Examinations, najbolj primeren testni instrument. Test je namreč standardiziran in zato primeren za različne predhodne okoliščine pouka tujih jezikov, meri različne jezikovne spretnosti itn.

³ Standardizirani testi (ang. *large-scale standardised tests*) so eksterni testi, ki jih oblikuje skupina strokovnjakov za potrebe večjega števila učencev, več šol, regij. Običajno potekajo po celotni državi oziroma v več državah in skupnostih. So standardizirani, kar pomeni, da sledijo vnaprej določenim in usklajenim postopkom, vse od oblikovanja testnega konstrukta, nalog, pilotiranja, izvajanja in vrednotenja. Takšni postopki so nujni, da lahko testne rezultate med sabo primerjamo.

Testi CYLE so otrokom prijazni (McKay 2006: 326–330), vizualne iztočnice so izredno motivacijske, z jasnimi oblikami in raznobarvnostjo.

2.1 Podroben opis testnega instrumenta (CYLE)

Univerza v Cambridgeu je test CYLE razvijala pet let, to je od 1993. do 1997. leta (Taylor/Saville 2002). Namenjen je otrokom v starosti od 7 do 12 let, ki se učijo angleščine kot tujega jezika po vsem svetu (McKay 2006: 323). Že leta 2001 je bilo testiranih 200 000 otrok po vsem svetu, od Kitajske do Italije.

Temeljni cilj testa CYLE je ovrednotiti jezikovno sposobnost in jezikovni napredek mlajših učencev v različnih deželah, kjer se učijo angleščine kot tujega jezika. Podcilji so naslednji:

- testirati relevantno in pomensko polno jezikovno rabo,
- spodbujati učinkovito učenje in poučevanje,
- spodbujati vseživljenjsko učenje in poučevanje tujega jezika,
- meriti tujejezikovno znanje na dosleden, natančen, pravilen in objektivni način.

(Povzeto po University of Cambridge ESOL Examinations 2003: 6)

Pri oblikovanju testa so strokovnjaki preučili številno literaturo s področja otrokovega razvoja na sociopsihološkem in kognitivnem področju, tujejezikovne didaktike mlajših otrok, vrednotenja in ocenjevanja tujejezikovnega znanja (Taylor/Saville 2002).

Pridobljeno znanje jim je pomagalo, da so oblikovali ustrezen konstrukt testa,⁴ ki se je odražal v testnih specifikacijah treh različnih težavnostnih ravni (*Starters, Movers* in

⁴ Konstrukt testa je atribut ljudi in njihovih značilnosti, za katerega menimo, da se reflektira v testnem rezultatu. Konstrukti so po naravi različni, od tistih, ki so zelo blizu "čistim" opisom, do visoko teoretičnih konstruktov, ki vključujejo hipotetične elemente in procese. Konstrukti so lahko abstraktni povzetki nekaterih zakonitosti v naravi. Povezani so s konkretnimi, zaznavnimi elementi oz. dogodki. Nekatere konstrukte (npr. agresivnost, storilnostna motivacija) pojmujeemo kot vzroke vedenja. Drugi (npr. ugodje, potrnost) se nanašajo na občutke, ki jih ljudje doživljajo. Spet tretji (npr. verbalna inteligentnost, glasbeni talent) se nanašajo na uspešnost izvajanja določenih povezanih vedenj). V primeru testa CYLE testni konstrukt vključuje predvsem jezikovno rabo in jezikovno znanje (prim. Vodopivec 1993).

Flyers). Za vsako raven je v prostodostopni publikaciji, ki je na voljo tudi na spletu,⁵ naveden podroben opis testa, vključno s seznamom besedišča in slovničnih struktur. Le-te vključujejo teme, pojme in koncepte, strukture in besedišče za vsako posamezno raven.

Testi CYLE so strukturirani na treh ravneh glede na Skupni evropski jezikovni okvir (Svet Evrope 2001, Saville 2005, Taylor/Jones 2006). *Starters* pod ravni A1, *Movers* na ravni A1 in *Flyers* na ravni A2. Glede na starost otrok so priporočila naslednja:

- *Starters* naj bi reševali otroci od sedem let naprej,
- *Movers* je namenjen otrokom, starim med 8 in 11 let,
- *Flyers* večinoma rešujejo otroci, stari med 9 in 12 let.

CYLE sicer meri štiri glavne jezikovne spretnosti (slušno in bralno razumevanje, pisno sporočanje in govorno sporazumevanje), a daje glavni poudarek slušni in govorni spretnosti, saj imata ti dve spretnosti v tej starosti primat. Pisanje je omejeno na besedno raven oziroma raven besedne zveze, saj otroci na splošno v tej starosti še niso dovolj razvili domišljij in organizacijskih spretnosti, ki so potrebne za tvorbo daljših pisnih izdelkov v tujem jeziku (Taylor/Saville 2002). Testne naloge dajejo glede na ugotovljeni konstrukt testa večji poudarek pomenu kot obliki, so komunikacijsko zastavljene, večinoma interaktivne, kratke, podobne igram, barvne, nevtralne do različnih kulturnih posebnosti narodov in narodnosti itn. Cilj oblikovalcev testa je bil čim bolj zmanjšati nesorazmerje med izkušnjami otrok v procesu učenja na eni strani in procesom testiranja na drugi strani (Taylor/Saville 2002: 3).

2.2. Struktura testa *Starters*

Test *Starters* kot prva raven testa CYLE ima naslednje enote (University of Cambridge ESOL Examinations 2003: 31):

Del preizkusa	Dolžina	Število nalog	Število testnih postavk
1. Slušno razumevanje	ca. 20 min.	4	20
2. Bralno razumevanje in pisno sporočanje	20 min.	5	25
3. Govorno sporazumevanje	3–5 min.	5	-

⁵ <http://www.cambridgeesol.org/resources/teacher/yle.html> (3. 5. 2010).

SKUPAJ	45 min.	19	45
--------	---------	----	----

1. SLUŠNO RAZUMEVANJE

Del	Glavni cilj/fokus slušne spretnosti	Vnos	Pričakovan odziv	Število vprašanj
1	Poslušanje in razumevanje besed in predlogov	Slika in dialog	Izvajanje navodil in ustrezno postavljanje predmetov na pravilno mesto na sliko	5
2	Poslušanje in razumevanje števil, imen in njihov pravilen zapis	Ilustracija, zapisana vprašanja in dialog	Zapisovanje števil in imen	5
3	Poslušanje in razumevanje specifičnih informacij	Pri vsakem zapisanem vprašanju so tri sličice (A, B in C)	Odkljukanje ustreznega okvirčka glede na sliko in slišano	5
4	Poslušanje in razumevanje besed, barv in predlogov	Črno-bela risba in dialog	Izvajanje navodil, prepoznavanje predmetov in barv	5

2. BRALNO RAZUMEVANJE IN PISNO SPOROČANJE

Del	Glavni cilj/fokus bralne/pisne spretnosti	Vnos	Pričakovan odziv	Število vprašanj
1	Branje in razumevanje kratkih povedi in prepoznavanje besed	Besede, slike in povedi	Odkljukanje in vstavljanje križcev	5
2	Branje in razumevanje povedi o sliki; zapisovanje enobesednih odgovorov	Slika in povedi	Zapisi da/ne	5
3	Črkovanje posameznih besed	Slike in nizi pomešanih črk	Zapis besed	5
4	Branje in razumevanje besedila; prepisovanje besed	Besedilo z vrzeli: posamezne besede in slike/risbe	Izbor in prepis manjkajoče besede	5
5	Branje in razumevanje vprašanj o zgodbi na sliki; zapisovanje enobesednih odgovorov	Zgodba, predstavljena z nizi treh slik z zapisanimi vprašanji	Zapisovanje enobesednih odgovorov na vprašanja	5

3. GOVORNO SPORAZUMEVANJE

Del	Glavni cilj/fokus	Vnos	Pričakovan odziv
1	Razumevanje in sledenje navodilom	Scenska slika	Kazanje ustreznega dela na sliki
2	Razumevanje in sledenje navodilom	Scenska slika in 8 slik predmetov	Postavljanje predmetov (kartic) na ustrezno mesto na sliki
3	Razumevanje in odgovarjanje na ustna vprašanja	Scenska slika	Odgovarjanje na vprašanja s kratkimi odgovori

4	Razumevanje in odgovarjanje na ustna vprašanja	3 slike s predmeti	Odgovarjanje na vprašanja s kratkimi odgovori
5	Razumevanje in odziv na osebna vprašanja	Brez slikovne iztočnice	Odgovarjanje na vprašanja s kratkimi odgovori

Za potrebe raziskave smo uporabili prvi in drugi del testa CYLE (slušno razumevanje in bralno razumevanje/pisno sporazumevanje), izpustili pa smo govorni del oziroma ga izvedli le z določenimi skupinami otrok. Zaradi nezadostnih virov (npr. pomanjkanja časa za usposabljanje in standardizacijo ocenjevalcev za ustni del testa) ne moremo natančno poročati o napredku jezikovne spretnosti na področju govora otrok v projektu. Ker vemo, da se receptivne spretnosti razvijejo prej kot tvorbenne, da otroci veliko prej razumejo, kot pa so to zmožni izraziti, je vrednotenje treh od štirih glavnih jezikovnih zmožnosti vseeno verodostojen pokazatelj napredka.

3 Vzorec

Vzorec je sestavljajo 12 osnovnih šol iz različnih krajev Slovenije. Na 7 osnovnih šolah so učenci reševali test iz angleščine, na 5 pa iz nemščine. Razen enega razreda so bili v raziskavo vključeni samo učenci 3. razreda osnovnih šol.

Pri angleščini je bilo v slušno razumevanje vključenih 113 otrok, prav tako tudi v bralno razumevanje/pisno sporočanje. Torej 113 testov v celoti.

Pri nemščini smo prejeli 69 testov slušnega razumevanja in 58 testov bralnega razumevanja/pisnega sporočanja.

Pouk je potekal na šolah od enkrat do dvakrat tedensko, in sicer od 25 do 45 minut.

Izvedbene oblike so bile različne (interesna dejavnost, tečajna oblika ali CLIL).

4 Postopek obdelave podatkov

V raziskavi je bila uporabljena kavzalna neeksperimentalna metoda pedagoškega raziskovanja. Podatki so obdelani na nivoju deskriptivne statistike (frekvence, odstotki, srednje vrednosti).

5 Rezultati z razlago

5.1. Slušno razumevanje

5.1.1 Slušno razumevanje iz angleščine

1. del		
Št. testne postavke	Opis postavke Kam je moral učenec postaviti predmet?	IT ⁶
1	<i>Ura med dvema slikama/Clock between two pictures on the wall</i>	55,8 %
2	<i>Knjiga pod mizo/Book under the table</i>	31 %
3	<i>Telefon na preprogi/Phone on the mat</i>	9,7 %
4	<i>Fotografski aparat v omari/Camera in the cupboard</i>	61,1 %
5	<i>Školjka na mizi poleg robota/Shell on the table next to the robot</i>	43,4 %
Skupaj		40,20 %

Iz tabele je razvidno, da so imeli učenci največ težav pri 3. testni postavki, kjer jim je največ težav verjetno povzročila beseda *mat*, zelo malo verjetno pa je bila vzrok težav beseda *phone*. Razlogi za slabo poznavanje oziroma prepoznavanje besede so raznoteri. Beseda se po pogostosti rabe umešča med 9201. in 9300. mesto in je torej precej nepogosto rabljena beseda. Po drugi strani pa bi učenci besedo *mat*, v kolikor bi jo učitelj uporabil kot del razrednega diskurza, morali poznati. Iz tujejezikovne didaktike vemo, da naj bi otroci v tej starosti poslušali pravljice tako, da bi se posedli na preprogo in v udobnem položaju prisluhnili pravljicam. Ko torej učitelj preneha z določeno aktivnostjo, bi bilo zelo naravno, da bi rekel nekaj podobnega kot: *Come here and sit on the mat* ali *Let's sit on the mat*. Morda pa je uporabil besedo *carpet* in se učenci zato še niso srečali z besedo *mat*. Ugotovitev je, da beseda *mat* pri učencih ni poznana na način, ki ga predvideva kot najučinkovitejšega, tj. s sedenjem na preprogi in poslušanjem učitelja ter spremljanjem velikih slikanic.

Najmanj težav so učenci imeli pri 4. testni postavki, kjer so morali povezati besedo *camera* in besedo *cupboard* ter predlog *in* (v). Beseda *camera* se verjetno pojavlja tudi izven šolskega konteksta, lahko jo slišijo na televiziji in srečajo na spletu.

2. del		
Št. testne postavke	Opis postavke Kratki odgovori na vprašanja (števila in imena)	IT

⁶ IT je indeks težavnosti in je izražen v odstotkih. Pove, koliko učencev je določeno vprašanje pravilno rešilo.

1	Ime <i>Alex</i>	40,7 %
2	Število 8 ali <i>eight</i>	71,7 %
3	Število 3 in <i>three</i>	83,2 %
4	Beseda <i>socks</i>	4,4 %
5	Število 12/ <i>Twelve</i>	55,8 %
Skupaj		51,16 %

Beseda *socks* (nogavice) jim je delala velike težave (IT = 4,4 %), števila do deset pa so, kot kažejo podatki, že dobro utrjena, manj pa števila nad 10 (število 12 je poznala približno polovica otrok).

3. del		
Št. testne postavke	Opis postavke Dialog in izbira ene izmed treh slik	IT
1	<i>Which is Mary?</i> <i>Where's Mary, Mum?</i> <i>Is that her, wearing trousers?</i> <i>No, she's wearing a skirt?</i> <i>Oh yes, and a T-shirt. She looks great.</i>	53,1 %
2	<i>Which is Nick's favourite ice-cream?</i> <i>Is that an apple-ice cream?</i> <i>No, it's pineapple.</i> <i>Is that your favourite?</i> <i>No, my favourite's is banana.</i>	92,9 %
3	<i>What's Ben doing?</i> <i>Is Ben on the beach?</i> <i>Yes, he's with his friends.</i> <i>Are they swimming?</i> <i>No, they're kicking the ball.</i>	68,1 %
4	<i>Where's Kim's doll?</i> <i>Why are you sad, Kim?</i> <i>I can't find my doll.</i> <i>Is it in the toy box?</i> <i>No! Oh look. I can't see it. It's behind the chair.</i>	37,2 %
5	<i>What's Dad doing?</i> <i>Is Dad in the bedroom?</i> <i>No, he's in the bathroom.</i>	42,5 %

	<i>Oh yes, he's listening to the radio.</i> <i>No, he's singing. That's nice.</i>	
Skupaj		58,76 %

Skoraj 60 % otrok je v celoti sledilo dialogom in tudi pravilno rešilo vprašanja na zastavljene naloge. Največ preglavic so imeli pri tem, kje se nahaja lutka. Ni povsem jasno, ali jih je begala beseda *doll* ali pa predvsem predlogi. Dialog ni povsem enostaven in otroci so morali dobro poslušati ter razumeti skorajda vse povedi natančno, da so nalogo lahko rešili pravilno. Takšnih je bilo le 37,2 %. Najbolj uspešni so bili pri prepoznavanju besedišča na temo sadja (92,9 %), kar je tudi dokaj logično, saj se sadje pojavlja kot tema v številnih učbenikih za tuji jezik na zgodnji stopnji, hkrati pa je to tema tudi pri ostalih predmetih v 1. VIO.

4. del		
Št. testne postavke	Opis postavke Razlikovanje barv	IT
1	<i>Pobarvaj ptico na glavi moškega rožnato (Colour bird on man's head-pink)</i>	75,2 %
2	<i>Pobarvaj ptico na drevesu rumeno (Colour bird in tree-yellow)</i>	74,3 %
3	<i>Pobarvaj ptico poleg letala zeleno (Colour bird next to plane-green)</i>	74,3 %
4	<i>Pobarvaj ptico pred vrati rjavo (Colour bird in front of door-brown)</i>	57,5 %
5	<i>Pobarvaj ptico med rožami rdeče (Colour bird between flowers-red)</i>	61,1 %
Skupaj		68,48 %

Zgoraj opisana naloga je združevala znanje barv in znanje predlogov, delno pa tudi drugega besedišča. Povprečje vseh testnih postavk znaša 54,7 %, kar je dokaj nizek odstotek, glede na to, da je besedišče barv večinoma ena prvih tem pri tujejezikovnem pouku na zgodnji stopnji. Čeprav ne moremo z zanesljivostjo trditi, je po pregledu posameznih nalog vendarle možna razlaga, da so otroci imeli več težav s predlogi kot pa z besedami za barve.

Pri razlagi slušnih in bralnih/pisnih nalog iz nemščine smo ločili šole, ki so izvajale CLIL, in tiste, ki so izvajale jezikovni pouk. Ker je vzorec relativno majhen, ne moremo z gotovostjo trditi, da je zgolj dejavnik, tj. metoda CLIL, pripomogel k bistveno boljšim

rezultatom učencev. Kljub temu pa so razlike tolikšne, da jih je bilo vredno izpostaviti, še posebej ob dejstvu, da je bil časovni obseg pouka nemščine na vseh šolah približno enak, da se šole po socialni strukturi med sabo bistveno ne razlikujejo in da povsod poučujejo učitelji jezikoslovci z ustrezno izobrazbo. Vsekakor pa je rezultate potrebno razumeti v luči nereprezentativnega vzorca in posebnosti šol, vključenih v projekt UTJ-JIMU, ki so naklonjene poučevanju tujih jezikov v celoti (tako učitelji, starši kot tudi vodstvo).

5.1.2 Slušno razumevanje iz nemščine

1. del			
Št. testne postavke	Opis postavke Kam je moral učenec postaviti predmet?	IT	
		Ne-CLIL	CLIL
1	<i>Ura med dvema slikama/Die Uhr zwischen zwei Bildern</i>	71 %	100 %
2	<i>Knjiga pod mizo/Das Buch auf den Tisch</i>	71 %	100 %
3	<i>Telefon na preprogi/Das Telefon auf den Teppich</i>	74 %	100 %
4	<i>Fotografski aparat na fotelj/Den Fotoapparat auf den Sessel</i>	55 %	100 %
5	<i>Školjka na mizi poleg robota/Die Muschel auf den Tisch neben dem Roboter</i>	62,3 %	100 %
Skupaj		66,66 %	100 %

Na šolah, kjer je potekal CLIL, so otroci vse postavke rešili 100 % pravilno, na drugih ('ne-CLIL šolah') so bili rezultati v povprečju 66,6 %. Na 'ne-CLIL' šolah so imeli učenci največ težav s testno postavko št. 4, pri čemer so morali poznati besedi *Fotoapparat* in *Sessel*. Najverjetneje so imeli več težav z drugo besedo, saj je prva precej podobna slovenski besedi fotografski aparat.

2. del			
Št. testne postavke	Opis postavke Kratki odgovori na vprašanja (števila in imena)	IT	
		Ne-CLIL	CLIL
1	Ime <i>Alex</i>	49,2 %	63,6 %
2	Število 8 ali <i>acht</i>	42 %	81,8 %
3	Število 3 in <i>drei</i>	59,4 %	100 %
4	Beseda <i>Socken</i>	40,5 %	54,5 %

5	Število 12 ali zwölf	44,9 %	100 %
Skupaj		47,20 %	79,98 %

Na šolah s CLIL-om je povprečje 80 %, na šolah, kjer CLIL-a niso izvajali, pa 47,2 %.

Največ težav so učenci imeli na obeh vrstah šol pri besedi *Socken*, medtem ko so bili pri številkah različno uspešni. Otroci, ki imajo pouk po metodi CLIL, so števila reševali zelo uspešno, saj znaša IT 2., 3. in 5. testne postavke 93,3 %.

3. del			
Št. testne postavke	Opis postavke	IT	
		Ne-CLIL	CLIL
1	<i>Welches Mädchen ist Maja?</i> <i>Maja hat ein T-Shirt.</i> <i>Ein T-Shirt?</i> <i>Ja, ein T-Shirt und einen kurzen Rock.</i> <i>Und blondes Haar?</i> <i>Ja, du hast recht.</i>	71 %	100 %
2	<i>Welches ist Markos lieblingseis?</i> <i>Magst du Eis?</i> <i>Ja, sehr.</i> <i>Magst du Apfeleis, Bananeneis oder Ananaseis?</i> <i>Ich mag Bananen Eis am liebsten.</i>	84,9 %	81,8 %
3	<i>Was macht Ben?</i> <i>Ist Ben am Meer?</i> <i>Ja, er ist am Meer.</i> <i>Spielt er Fußball?</i> <i>Nein, er schwimmt.</i>	60,8 %	81,8 %
4	<i>Wo ist Kims Puppe?</i> <i>Warum bist du traurig?</i> <i>Ich weiß nicht, wo meine Puppe ist.</i> <i>Vielleicht ist sie hinter dem Stuhl.</i> <i>Nein, ich weiß es. Die Puppe ist in der Schachtel.</i>	69,5 %	90,9 %
5	<i>Was macht Papa?</i> <i>Wo ist Papa?</i> <i>Papa ist im Badezimmer.</i> <i>Was macht er im Badezimmer?</i> <i>Er hört Radio.</i>	60,8 %	54,5 %
Skupaj		69,40 %	81,80 %

Tudi pri tej nalogi so bili v povprečju uspešnejši učenci, ki so se nemščine učili po metodi CLIL, in sicer za približno 13 %. Učenci niso imeli izrazitih težav pri nobeni testni postavki, še največ preglavic jim je delala zadnja testna postavka, ko so morali ugotoviti, kaj oče počne v kopalnici.

4. del			
Št. testne postavke	Opis postavke Razlikovanje barv	IT	
		Ne-CLIL	CLIL
1	<i>Pobarvaj ptico na glavi moškega rožnato/den Vogel, auf dem Kopf des Mannes, rosa</i>	73,9 %	100 %
2	<i>Pobarvaj ptico na drevesu rumeno/den Vogel, auf dem Baum, gelb</i>	52,1 %	100 %
3	<i>Pobarvaj ptico poleg letala zeleno/den Vogel, neben dem Flugzeug, grün</i>	63,7 %	100 %
4	<i>Pobarvaj ptico pred vrati rjavo/den Vogel, vor der Haustür, braun</i>	53,6 %	91 %
5	<i>Pobarvaj ptico med rožami rdeče/den Vogel bei den Blumen, rot</i>	55 %	91 %
Skupaj		59,66 %	96,40 %

Znanje barv in predlogov je pri učencih v šolah s CLIL-om odlično, saj znaša 96,40 %, medtem ko je pri ostalih v povprečju okrog 60 %. Najslabše so učenci na 'ne-CLIL' šolah rešili testno postavko 2, ko so morali ptico na drevesu pobarvati rumene barve. Pri tem sta jim lahko povzročali težave besedi *Baum* ali *gelb*.

5.2 Bralno razumevanje/pisno sporočanje iz angleščine

1. del		
Št. testne postavke	Opis testne naloge Branje kratkih stavkov in razumevanje zapisanih besed v povezavi s slikami	IT
1	Slika pajka; besedilo: <i>This is a lizard.</i>	77,9 %
2	Slika kolesa; besedilo: <i>This is a bike.</i>	76,1 %
3	Slika ananasa; besedilo: <i>This is a pineapple.</i>	57,5 %

4	Slika telefona; besedilo: <i>This is a television.</i>	68,1 %
5	Slika kitare; besedilo: <i>This is a guitar.</i>	63,7 %
Skupaj		68,66 %

Skoraj 70 % učencev je bilo pri reševanju naloge bralnega razumevanja uspešnih.

Zanimivo je, da so bili najbolj uspešni pri testni postavki 1, kjer so morali prebrati in razumeti stavek *To je kuščar*, na sliki pa je bil pajek. Očitno večina učencev pozna izraza *spider* in *lizard*.

2. del		
Št. testne postavke	Opis testne naloge Iztočnica slika; Odgovori da/ne glede na sliko	Indeks težavnosti (IT)
1	<i>Dva otroka sta v morju./There are two children in the sea.</i>	44,2 %
2	<i>Raca hodi za (zadaj) dvema slonoma./The duck is walking behind the two elephants.</i>	29,2 %
3	<i>Deklici se igrata z žogo./The girls are playing with a ball.</i>	49,6 %
4	<i>Žena v čolnu ima fotografski aparat./The woman in the boat has got a camera.</i>	56,6 %
5	<i>Krokodil je kokos./The crocodile is eating a coconut.</i>	32,7 %
Skupaj		42,46 %

2. del nalog bralnega razumevanja in pisnega sporočanja je bil za otroke težji del testa, saj znaša povprečje pravih odgovorov 42,46 %. Kot najtežja se je izkazala 2. testna postavka, ko so učenci morali ugotoviti, ali raca hodi za (zadaj) dvema slonoma ali ne. Pri tem so morali poznati besedo *duck*, predlog *behind* in množino samostalnika *elephant*.

3. del		
Št. testne postavke	Opis testne naloge Rebusi (sestavljane besed iz pomešanih črk)	IT
1	<i>Kavbojke (jeans)</i>	6,2 %
2	<i>Čevlji (shoes)</i>	13,3 %
3	<i>Jakna (jacket)</i>	10,6 %
4	<i>Torbica (handbag)</i>	4,4 %

5	<i>Hlače (trousers)</i>	2,7 %
Skupaj		7,44 %

Daleč najslabše so se učenci (tako pri angleščini kot pri nemščini) izkazali pri nalogi, kjer so bile črke besed premešane in ki v določeni meri spominja na rebuse; MacGregor et al. (2008) jo opisujejo kot nalogo, ki združuje verbalne in vizualne ključne. Reševanje rebusov zahteva nespoštovanje oziroma kršenje implicitnih pravil normalnega branja. Zaradi kognitivne zahtevnosti in nepoznavanja reševanja takšnih nalog (pisma učiteljev, ki so teste izvajali) rezultati ne presenečajo. Hkrati se tudi kaže, da otroci v tretjem razredu še niso zmožni samostojnega zapisa besed v tujem jeziku.

4. del		
Št. testne postavke	Opis testne naloge Naloga vstavljanja besed iz nabora v sobesedilo	IT
1	<i>Griva/hair</i>	31 %
2	<i>Hiša/house</i>	26,5 %
3	<i>Korenje/carrots</i>	23 %
4	<i>Voda/water</i>	19,4 %
5	<i>Moški/man</i>	16,8 %
Skupaj		23,34 %

Naloga, ki je tipična in tudi zelo razširjena v tujejezikovnem testiranju odraslih, se je pri osemletnikih izkazala kot precej zahtevna. Za pravilno reševanje je tukaj potrebno relativno dobro obvladanje branja na stavčni ravni, razumevanje osnov vezljivosti in poznavanje strategij reševanja takšnih nalog. Učenci so imeli največ težav pri zadnji postavki, ko so morali vpisati besedo *man*, ki pa so jo lahko pravilno vnesli, če so poznali tudi naslednje besede: *woman, child, can, ride*.

5. del		
Št. testne postavke	Opis testne naloge Odgovori na vprašanja v povezavi s slikami	IT
1	<i>Riba/fish</i>	25,7 %
2	<i>Deklica/girl ali child</i>	16,8 %
3	<i>Pisanje/writing</i>	0,9 %

4	<i>Okno/window</i>	11,5 %
5	<i>Pet/5 ali five</i>	3,5 %
Skupaj		11,68 %

Zadnji del bralnega razumevanja in slušnega sporočanja je preverjal razumevanje vprašanj glede na slikovno iztočnico, npr. *Kaj riše učitelj na tablo?*, medtem ko je slika prikazovala učiteljico, ki je risala ribo. Vprašanja so zahtevala enobesedni odgovor. Največ težav so po pričakovanju imeli učenci pri 3. testni postavki (IT = 0,9 %), ko naj bi na vprašanje *What is the teacher doing now?* (Kaj počne učitelj?) odgovorili z *writing*. Oblika *writing* oziroma enozložna poved *She's writing*, ki bi tudi lahko bila pravilna rešitev, je bila prezahtevna. Verjetno bi otroci v govorni komunikaciji odgovorili z besedami/besednimi zvezami kot *write*, *she write* ali *she writes*, Present Continuous kot glagolska oblika pa očitno še ni del slovničnega repertoarja testiranih učencev.

5.2 Bralno razumevanje/pisno sporočanje iz nemščine

1. del			
Št. testne postavke	Opis testne naloge Branje kratkih stavkov in razumevanje zapisanih besed v povezavi s slikami	IT	
		Ne-CLIL	CLIL
1	Slika pajka; besedilo: <i>Das ist eine Spinne.</i>	84 %	82 %
2	Slika kolesa; besedilo: <i>Das ist ein Auto.</i>	95 %	100 %
3	Slika ananasa; besedilo: <i>Das ist eine Ananas.</i>	83 %	100 %
4	Slika telefona; besedilo: <i>Das ist ein Radio.</i>	78 %	100 %
5	Slika kitare; besedilo: <i>Das ist eine Gitarre.</i>	87 %	100 %
Skupaj		85 %	96 %

Pri prvi nalogi, kjer so učenci morali povezati sliko in enozložni stavek, so bili sicer bolj uspešni učenci s CLIL-om (IT = 96 %), a so imeli tudi učenci na drugih šolah visok odstotek pravih odgovorov (IT = 85 %). Najtežja za učence na 'ne-CLIL' šolah je bila 4. testna postavka, kar jim sicer ne bi smelo predstavljati posebnih težav, saj sta besedi *Telefon* in *Radio* identični v slovenščini (telefon in radio).

2. del		
Št. testne	Opis postavke	IT

postavke	Iztočnica slika; Odgovori da/ne glede na sliko	Ne-CLIL	CLIL
1	<i>Dva otroka plavata v morju./Zwei Kinder schwimmen im Meer.</i>	78 %	83 %
2	<i>Raca je za slonom./Die Ente ist hinter dem Elefanten.</i>	91 %	100 %
3	<i>Dve deklici se igrata z žogo./Zwei Mädchen spielen mit dem Ball.</i>	87 %	100 %
4	<i>Žena v čolnu ima fotografski aparat./Die Frau im Boot hat einen Fotoapparat.</i>	83 %	100 %
5	<i>Krokodil je kokos./Das Krokodil isst eine Kokosnuss.</i>	91 %	100 %
Skupaj		86 %	97 %

V drugem delu so učenci morali natančno prebrati kratke stavke in nanje odgovoriti z da oziroma ne glede na dogajanje na predstavljeni sliki. Učenci na šolah s CLIL-om skorajda niso imeli nobenih težav (IT = 97 %), vendar pa so tudi učenci na drugih šolah dosegli precej dobre rezultate (IT = 86 %). Morda je glavni vzrok boljših rezultatov pri tej nalogi že sama vrsta naloge, ki je otrokom bližja in so je verjetno bolj vajeni, saj je opisovanje slike v tem starostnem obdobju kar pogosto pri jezikovnih in nejezikovnih predmetih.

3. del			
Št. testne postavke	Opis postavke Rebusi (sestavljanje besed iz pomešanih črk)	IT	
		Ne-CLIL	CLIL
1	<i>Kavbojke/Jeans</i>	6 %	100 %
2	<i>Čevlji/Schuhe</i>	4 %	55 %
3	<i>Jakna/Sakko</i>	4 %	100 %
4	<i>Torbica/Tasche</i>	6 %	55 %
5	<i>Hlače/Hose</i>	30 %	91 %
Skupaj		10,00 %	80,20 %

Kot smo lahko ugotovili že pri učencih, ki so tak tip naloge reševali v angleščini, se je tudi tukaj pokazalo, da je bila za učence na 'ne-CLIL' šolah rebusu podobna naloga izjemno težka (IT = 10 %). Zanimivo pa je, da so imeli otroci, vključeni v CLIL pouk, bistveno

boljše rezultate, čeprav so bile določene postavke (2. in 4.) tudi za njih težje. Zakaj so otroci ravno iz skupine CLIL reševali tovrstne naloge toliko boljše kot učenci iz drugih šol, je težko predvideti. Odgovor seveda ni enoznačen in enostaven, temveč zahteva raziskave na področju reševanja takšnih nalog v povezavi z metodo tujejezikovnega pouka. Možno je, da so vajeni več raznovrstnega in bolj avtonomnega dela, da jih pouk CLIL bolj spodbuja k iskanju povezav in tudi reševanju problemov na višjih taksonomskih ravneh.

4. del			
Št. testne postavke	Opis postavke Naloga vstavljanja besed iz nabora v sobesedilo	IT	
		Ne-CLIL	CLIL
1	<i>Griva/Mähne</i>	30 %	73 %
2	<i>Voda/Wasser</i>	13 %	91 %
3	<i>Korenje/Karroten</i>	22 %	100 %
4	<i>Moški/Mann</i>	13 %	82 %
Skupaj		20 %	87 %

Tudi tukaj so bili učenci modela CLIL (IT = 87 %) precej bolj uspešni kot drugi učenci (IT = 20 %), ki so imeli precej težav zlasti pri reševanju 2. in 4. testne postavke (IT = 13 %). Verjetno učenci do trenutka testiranja še niso bili izpostavljeni kratkim besedilom, morda so še vedno imeli težave z branjem tudi v materinščini ali pa jim je bilo besedišče v besedilu nepoznano in nerazumljivo. Besedišče v nalogi sicer sodi v zelo pogosto rabljeno in bi pričakovali, da so ga otroci po treh letih učenja usvojili, da ga razumejo oz. da so ga sposobni prepisati iz podanega nabora besed.

5. del			
Št. testne postavke	Opis postavke Odgovori na vprašanja v povezavi s slikami	IT	
		Ne-CLIL	CLIL
1	<i>Riba/ein Fisch</i>	65 %	91 %
2	<i>Deklica/Ein Mädchen ali ein Kind</i>	39 %	27 %
3	<i>3 deklice/3 Mädchen</i>	26 %	55 %
4	<i>Zunaj/draußen</i>	39 %	82 %
5	<i>Pet/5 ali fünf</i>	13 %	91 %

Skupaj	36,40 %	69,20 %
--------	---------	---------

Zadnji del je vključeval vprašanja glede na slikovno iztočnico, otroci pa so morali odgovarjati z enobesednimi odgovori. Besedišče v vprašanjih je bilo pogosto, vsakdanje in pričakovali bi, da ga bodo otroci razumeli. Pri zapisih odgovorov smo ugotovili, da ga v večini poznajo, imajo pa še precejšnje težave z zapisom. Tukaj sta obe skupini (CLIL in 'ne-CLIL') dosegli slabše rezultate, a so tudi tokrat imeli učenci, ki so vključeni v pouk CLIL, za 32,8 % boljše rezultate.

6 Razlike v rezultatih med angleščino in nemščino

6.1 Slušno razumevanje

Del testa	IT		
	ANG	NEM (ne-CLIL)	NEM (CLIL)
1	40,2 %	66,6 %	100 %
2	51,5 %	47,2 %	79,98 %
3	58,76 %	69,4 %	81,8 %
4	68,48 %	59,66 %	96,4 %
Skupaj	55 %	61 %	90 %

Na splošno lahko rečemo, da so učenci nemščine (IT = 75,5 %) bolje reševali test slušnega razumevanja kot učenci angleščine (IT = 55 %). Če pa izvzamemo skupino učencev, ki se uči po CLIL metodi, pa se skupini razlikujeta zgolj za 6 %. Učenci na šolah CLIL namreč z veliko prednostjo odstopajo od drugih učencev.

6.2 Bralno razumevanje/pisno sporočanje

Del testa	IT		
	ANG	NEM (ne-CLIL)	NEM (CLIL)
1	68,66 %	85 %	96 %
2	42,46 %	86 %	97 %
3	7,44 %	10 %	80,2 %
4	23,34 %	20 %	87 %

5	11,68 %	36,4 %	69,2 %
Skupaj	30,72 %	47,48 %	85,88 %

Tudi pri bralnem razumevanju in pisnem sporočanju lahko ugotovimo, da so učenci nemščine (IT = 66,68 %) bolje reševali test kot učenci angleščine (IT = 30,72 %). Razlika med IT obeh skupin je 35,96 %. Če pa izvzamemo skupino učencev, ki se uči po metodi CLIL, se skupini razlikujeta za polovico manj, to je približno 17 %. Učenci na šolah CLIL namreč z veliko prednostjo odstopajo od drugih učencev in so z rezultatom 86 % daleč pred vrstniki na 'ne-CLIL' šolah.

7 Zaključki

Ugotovimo lahko, da so učenci 3. razredov osnovnih šol, ki so se tuja jezika (angleščine in nemščine) učili v različnih okoliščinah, dosegli boljše rezultate pri slušnem razumevanju kot pri bralnem razumevanju in pisnem sporočanju. Tak rezultat je tudi pričakovan, saj se slušna spretnost najprej razvija, je podlaga vsem drugim spretnostim in jo tudi na tej starostni stopnji največ urimo in utrjujemo.

Branje in pisanje se še nista razvila, kar je delno pričakovano, saj se otroci v slovenski šoli v tretjem razredu še vedno opismenjujejo in uriho branje ter pisanje v materinščini.

Čeprav gre za majhen vzorec učencev in šol, pa so bili učenci, vključeni v metodo pouka CLIL, veliko uspešnejši od drugih učencev, in sicer pri slušnem razumevanju, še bolj pa pri bralnem razumevanju ter pisnem sporočanju. Prednost učencev, ki so usvajali tuji jezik po metodi CLIL, lahko interpretiramo kot pomembno sugestijo pri izbiranju in razpravljanju o modelu poučevanja in učenja jezika na tej stopnji.

V prihodnosti bodo potrebne še dodatne raziskave o spremljanju jezikovnega napredka učencev v prvem obdobju osnovne šole, še posebej pa v času nacionalnega uvajanja tujih jezikov v 1. VIO, kar verjetno ni več vprašanje, temveč dejstvo.

Literatura

Council of Europe (2001). The Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR). Cambridge: Cambridge University Press.

Jalongo, M. R. (2000). Early Childhood Language Arts. Boston: Allyn in Bacon.

- Johnstone, R. (2000). Context sensitive assessment of modern languages in primary (elementary) and early secondary education: Scotland and the European experience. *Language Testing*, št. 17, str. 123–143.
- MacGregor, J./Cunningham, N./Barton, J. (2008). Rebus puzzles as insight problems, *Behavior Research Methods*, št. 40, str. 263–268.
- McKay, P. (2006). *Assessing Young Language Learners*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pierce, L./O'Malley, J. M. (1992). Performance and portfolio assessment for language minority students. Washington, DC: National Clearinghouse for Bilingual Education.
- Saville, N (2005). An interview with John Trim at 80, *Language Assessment Quarterly*, 2, št. 4, str. 263–288.
- Shaaban, K. (2001). Assessment of young learners. *Forum*, 39, št. 44, str. 16. Pridobljeno: 26.11. 2005, s podatkovne baze U.S. Department of State.
- Shohamy, E. (2001). *The Power of Tests: Critical Perspectives on the Uses of Language Tests*. Harlow, England: Longman.
- Taylor, L./Jones, N. (2006). Cambridge ESOL exams and the Common European Framework of Reference (CEFR). *Research Notes*, 24, št.1, str. 2–5.
- Taylor, L./Saville, N. (2002). Developing English language tests for young learners. V: University of Cambridge Local Examinations Syndicate. *Research Notes*, Cambridge: Cambridge University Press, št. 7, str. 2–5.
- University of Cambridge ESOL Examinations. (2003). *Cambridge Young Learners Handbook*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vodopivec, B. (1993). Sodobno pojmovanje konstruktne veljavnosti. *Psihološka obzorja*, 2, št. 2, str. 37–56.

Spletni viri:

- University of Cambridge. ESOL Examinations. Young Learners English. Dostopno na: <http://www.cambridgeesol.org/exams/young-learners/yle.html> (1. 5. 2010)
- <http://chambersharrap.co.uk/chambers/chref/chref.py/main> (2. 5. 2010)